

# Maahanmuuttajien kotouttamisohjelma vuosille 2023 - 2027

---

Ilomantsin kunta



## Sisällys

1. Kotouttamisohjelman lähtökohdat	3
2. Käsitteitä	4
3. Kotouttamisen vastuunjako kunnassa	4
4. Suunnitelma kotoutumista edistävästä toimista	5
4.1. Alkukartoitus	5
4.2. Kotoutumissuunnitelma	6
5. Tulkkauskesymykset	7
6. Neuvontapalvelut ja tiedottaminen	8
7. Seudullinen yhteistoiminta maahanmuuttajatyössä	8
8. Kunnan toimet ja tekijät hallintokunnittain	9
8.1. Sivistystoimen palvelut	9
8.2. Kunnan työllisyystoiminta	13
9. Asuminen	13
10. Kolmas sektori	13
11. Kotouttamisohjelman arviointi ja tarkistaminen	13

# 1. Kotouttamisohjelman lähtökohdat

Laki kotoutumisen edistämisestä 1386/2010 velvoittaa kuntia laatimaan kuntakohtaisen maahanmuuttajien kotouttamisohjelman sekä osallistumaan maahanmuuttajien kotouttamisen seutukunnallisiin suunnitelmiin ja yhteistyöhön. Kotouttamisohjelma on edellytys valtion maksamien kuntakorvausten saamiselle. Ilomantsissa on tehty edelliset kunnalliset maahanmuuttajien kotouttamisohjelmat vuosina 2005, 2012 ja 2018. Tämä ohjelma on aiemman ohjelman päivitys. Kunnallisen kotouttamisohjelman hyväksyy kunnanvaltuusto.

Kotouttamisohjelman uudistamiseksi alkuvuodesta 2023 on järjestetty kaikille avoimia kuntalaistilaisuuksia, joihin on osallistunut järjestöjen edustajia, kunnan luottamushenkilöitä sekä maahanmuuttajia. Erityisesti maahanmuuttajille suunnatussa illassa, johon osallistui 70 henkeä 16 eri maasta, nousi esiin ideoita Ilomantsiin kiinnittymiseksi. Näitä työpajoista nousseista asioita on kuvattu myöhemmin tässä suunnitelmassa.

Ilomantsin maahanmuuttajatilanne saattaa vaihdella nopeastikin esimerkiksi maailman tapahtumien, kuten Ukrainan sotatilanteen, mukaan. Samoin muutoksia voi tapahtua maahanmuuttoon liittyvässä yhteistyössä, esimerkkinä vastaanottokeskusten aktiivinen rooli ukrainalaisten tilapäisen suojelun järjestämisessä tai maakunnan oppilaitosten Ilomantsiin sijoitetut kansainväliset opiskelijat. Kunnan palvelut elävät tilanteiden mukaan.

Kotouttamisohjelma käsittelee pääasiassa kuntien järjestämisvastuulla olevia kotoutumislain mukaisia tehtäviä. Ohjelmassa ei ole eritelty erikseen jokaisen viranomaisen tai kunnan palveluissa tehtävää työtä. Ajantasaiset palvelutiedot löytyvät parhaiten asianomaisten tahojen omilta verkkosivuilta.

Kotoutumista säätelee Laki kotoutumisen edistämisestä (1386/2010) ja lain tarkoituksena on tukea ja edistää kotoutumista ja maahanmuuttajan mahdollisuuksia osallistua aktiivisesti suomalaisen yhteiskunnan toimintaan ja edistää tasa-arvoa ja yhdenvertaisuutta sekä myönteistä vuorovaikutusta eri väestöryhmien kesken. Lakia sovelletaan henkilöön, jolla on ulkomaalaislaissa (301/2004) tarkoitettu voimassa oleva oleskelulupa Suomessa, sekä henkilöön, jonka oleskeluoikeus on rekisteröity tai jolle on myönnetty oleskelulupakortti ulkomaalaislain mukaisesti.

Kotoutumiseen liittyvien palveluiden järjestämisen lähtökohtina ovat asiakaslähtöisyys ja asiakkaan tarpeet. Tavoitteena on yhtäältä maahanmuuttajan ohjaaminen suomalaisen yhteiskunnan jäsenyyteen ja suomalaiseen kulttuuriin ja toisaalta oman kulttuuri-identiteetin säilyttäminen.

Kotouttamistyössä on paljon yhdyspintoja eri viranomaisten kanssa. Yhteistyötä tehdään muun muassa Pohjois-Karjalan hyvinvointialueen, poliisin lupapalvelujen, Kelan, työvoimaviranomaisten ja verotoimiston kanssa. Maahanmuuttajia opastetaan tarvittavien palvelujen pariin.

Maahanmuuttajilta kysyttiin heille järjestetyissä tilaisuuksissa, mikä auttaa heitä Ilomantsiin kotoutumisessa ja mitä he toivoisivat. Tilaisuuksissa nousi esiin monenlaisia ideoita ja toiveita, muun muassa:

- selkeää tietoa eri viranomaisten palveluista ja niiden saavuttamisesta
- paikkakunnalla kasvokkain järjestettävää kielikoulutusta

- suomalaiseen kulttuuriin tutustumista ja toisaalta oman kulttuurin esittelemistä muille
- luontoretkille, kalaan, sienestämään, teltailemaan menemistä yhdessä ja niihin opastamista
- tärkeänä toiveena ylipäättään oli tutustua sekä muihin maahanmuuttajiin että suomalaisiin
- yhdistystoiminnasta nousi esiin toive yhteistyöstä mm. 4H:n, Marttojen, MLL:n kanssa
- apua työn löytämisessä (maahanmuuttajan taidot / sopivan työpaikan etsiminen).

## 2. Käsitteitä

*Maahanmuuttaja* on yläkäsite, joka tarkoittaa Suomessa asuvaa, oleskeluoikeuden saanutta henkilöä, joka on syntynyt ulkomailla eikä ole Suomen kansalainen. Käsitettä ei tule käyttää viitattaessa henkilöihin, joiden oletetaan olevan maahanmuuttajia esimerkiksi nimensä, ulkonäkönsä tai äidinkielenensä perusteella.

*Pakolaisten* vastaanotto perustuu kansainvälisiin sopimuksiin. Suomi vastaanottaa osana pakolaiskiintiötä erittäin haavoittuvassa asemassa olevia henkilöitä. Kiintiöpakolaiset saapuvat suoraan vastaanottaviin kuntiin Suomessa. Osa kiintiöpakolaisista voi olla kiireellisiä hätätapauksia, joiden uudelleensijoittaminen tapahtuu ilman haastatteluja. Kiintiöpakolaisten vastaanotosta kunnat tekevät halutessaan sopimuksen ELY-keskuksen kanssa.

*Turvapaikanhakija* on henkilö, joka hakee suojelua ja oleskeluoikeutta vieraasta valtiosta. Turvapaikanhakijalla ei ole vielä oleskelulupaa Suomessa. Turvapaikanhakijat asuvat turvapaikkamenettelyn ajan vastaanottokeskuksessa tai yksityismajoituksessa. Alaikäisenä yksin tulleet turvapaikanhakijat sijoitetaan ryhmäkoteihin heidän hakemuksensa käsittelyn ajaksi.

*Tilapäisen suojelun* perusteella myönnettävän oleskeluluvan tarkoituksena on tarjota apua sotaa pakeneville ihmisille. Euroopan unioni on aktivoinut tilapäisen suojelun direktiivin 4.3.2022 Ukrainan sodan seurauksena. Tilapäistä suojelua hakeneilla on oikeus tehdä töitä heti, kun hakemus on jätetty. Tilapäistä suojelua saavat voivat rekisteröityä työttömiksi työnhakijoiksi ja heillä on oikeus TE-toimiston palveluihin. Tilapäistä suojelua saavilla ei pääsääntöisesti ole kotikuntaa. He voivat kuitenkin saada kotikunnan vuoden Suomessa oleskeltuaan tai kun muut ehdot täyttyvät.

*Paperiton henkilö* on maassa ilman laillista oleskeluoikeutta. Paperittomilla tarkoitetaan useita henkilöryhmiä, eikä paperittomalle ole tarkkaa määritelmää lainsäädännössä. Jos turvapaikanhakija saa kielteisen turvapaikkapäätöksen, hän voi joutua paperittoman henkilön aseman.

*Paluumuuttaja* on maahanmuuttaja, joka on saanut oleskeluoikeuden Suomeen, koska on entinen Suomen kansalainen, syntyperäisen Suomen kansalaisen jälkeläinen tai on kuulunut Inkerin siirtoväkeen tai palvellut Suomen armeijassa vuosina 1939 - 1945.

## 3. Kotouttamisen vastuunjako kunnassa

Ilomantsissa osa maahanmuutosta on työ- ja perheperusteista omaehtoista ja vapaata maahanmuuttoa. Kunta pyrkii vastaamaan tällaisten maahanmuuttajien kotouttamistarpeisiin olemassa olevien

resurssien puitteissa ja kehittämään kotoutumista edistäviä työ-, ohjaus- ja palvelukäytäntöjä. Käytäntöjä kehitetään ja tietoa jaetaan maakunnallisessa yhteistyössä.

Kunta tekee Pohjois-Karjalan ELY-keskuksen kanssa sopimuksen kuntaan osoittamisesta ja kotoutumisen edistämisestä aiheutuvien kustannusten korvaamisesta.

Ilomantsissa toteutetaan maahanmuuttajatyötä pääosin osana tavanomaisia palveluita ja tarpeen mukaan erillisenä palveluna.

Ilomantsin kunnan hallinto- ja palvelurakenteen mukaisesti päävastuu maahanmuuttajapalveluista, alkukartoituksista, ohjauksesta ja neuvonnasta sekä kotoutumissuunnitelmista ja toimenpiteistä, on sivistystoimella. Maahanmuuttoasioiden yhdyshenkilöksi on nimetty sivistysjohtaja - lukion rehtori, joka vastaa kunnallisen maahanmuuttajien kotouttamisohjelman työstämisestä ja päivittämisestä sekä osallistuu seutukunnallisen maahanmuuttajahankkeen ohjausryhmään. Kokonaisvastuu maahanmuuttajien kotouttamisasiossa kunnassa on kunnanhallituksella.

Maahanmuuttajatyöhön ja maahanmuuttaja-asiakkaiden kohtaamiseen liittyvään ja tarjolla olevaan koulutukseen osallistutaan mahdollisuuksien mukaan täydennys- tai muun koulutuksen puitteissa. Koska pienessä kunnassa maahanmuuttajien määrä on suhteellisen pieni, koko henkilöstön kouluttaminen maahanmuuttaja-asioihin ei ole mielekäs ratkaisu. Toisaalta on huolehdittava siitä, ettei tietotaito ole myöskään yhden työntekijän varassa.

Konkreettisia kotoutumista edistäviä toimenpiteitä, joita kunta tarjoaa, ovat palveluohjaus ja -neuvonta, kulloinkin tarvittava asiointitulkkaukset, varhaiskasvatus ja opetus sekä kansalaisopiston kielijä ja muut kurssit. Kunnalla on kokemusta ja halukkuutta maahanmuuttajien työllistämiseen, edellyttäen, että henkilöllä on muutoin työn edellyttämä kelpoisuus ja riittävä kielitaito.

## **4. Suunnitelma kotoutumista edistävästä toimista**

### **4.1. Alkuhaastattelu ja alkukartoitus**

Kotouttamislain tavoitteita edistäviä toimenpiteitä ovat alkukartoituksen alkuhaastattelu ja maahanmuuttajan kulloisenkin tilanteen edellyttämä tarkentavat toimenpiteet, joiden pohjalta laaditaan yhdessä maahanmuuttajan kanssa kotoutumissuunnitelma. Kotoutumisen kannalta keskeistä on, että maahanmuuttaja oppii suomen kielen sekä yhteiskunnan ja työelämän toimintatavat tullakseen suomalaisen yhteiskunnan täysivaltaiseksi jäseneksi.

Maahanmuuttajilla on kotouttamislain mukaisesti mahdollisuus osallistua *alkukartoitukseen*, joka sisältää *alkuhaastattelun* ja tarvittaessa muita *tarkentavia toimenpiteitä*. Työ- ja elinkeinotoimisto (TE-toimisto) järjestää alkukartoituksen työttömäksi työnhakijoiksi ilmoittautuneille maahanmuuttajille ja kunta toimeentulotukea saaville maahanmuuttaja-asiakkaille. Hyvinvointialue voi työ- ja elinkeinotoimiston tai kunnan pyynnöstä osallistua alkukartoitukseen, jos maahanmuuttajan kotoutumisen edistäminen edellyttää työ- ja elinkeinotoimiston, kunnan tai hyvinvointialueen järjestämistä kuuluviin palvelujen yhteensovittamista.

Alkukartoituksen perusteella työ- ja elinkeinotoimisto tai kunta arvioi, tarvitseeko maahanmuuttaja henkilökohtaisen kotoutumissuunnitelman. Kotoutumissuunnitelman tarvetta arvioitaessa kiinnitetään huomiota siihen, tarvitseeko maahanmuuttaja kotoutumiskoulutusta, omaehtoista opiskelua tai muita tässä luvussa tarkoitettuja toimenpiteitä kotoutumisensa tueksi.

Alkukartoitus ja kotoutumissuunnitelma voidaan tarkoituksenmukaisuusperiaatetta noudattaen tehdä myös muille kuin edellä mainituille maahanmuuttajille, jolloin nämä tehdään kunnassa. Tarkoituksenmukaisuutta arvioitaessa otetaan huomioon mm. maahanmuuttajan ikä ja elämäntilanne. Arvioinnin kotoutumissuunnitelman tarpeellisuudesta tekee viranomaisen alkukartoituksen perusteella.

Alkukartoituksen sisällöllinen laajuus ja kesto vaihtelevat maahanmuuttajan yksilöllisen tilanteen mukaan. Vastaavasti yksilöllisistä tai perheen tarpeista ja tilanteista riippuen tehdään yhteistyötä viranomaisten välillä. Sellaiset alkukartoitustoimet, joita ei voida asiakkaan tarvetta edellyttämällä tavalla toteuttaa kunnassa omana toimintana, voidaan tehdä seutukunnallisena yhteistyönä.

Kunnan työntekijä toteuttaa alkuhaastattelun yhdessä maahanmuuttajan kanssa. Tarvittaessa alkuhaastatteluun järjestetään tulkkaukset. Alkuhaastattelu käsittelee maahanmuuttajan nykytilannetta, tarpeita ja voimavaroja. Alkuhaastattelussa kartoitetaan maahanmuuttajan henkilötiedot, tiedot perheestä, koulutustausta ja työkokemus. Lisäksi selvitetään maahanmuuttajan kielitaito, luku- ja kirjoitustaito, tietotekniikan osaaminen ja se, onko hänellä ajokortti. Alkuhaastattelussa käsitellään myös maahanmuuttajan yleistä elämäntilannetta, esimerkiksi taloudellista ja sosiaalista tilannetta ja asumiseen liittyviä asioita. Lisäksi kartoitetaan jo olemassa olevia palveluita, joiden piirissä maahanmuuttaja on, kuten esimerkiksi Kelan palvelut, terveydenhuoltopalvelut ja järjestötoiminta. Alkuhaastattelu sisältää myös maahanmuuttajan vapaa-aikaa, harrastuksia, vahvuuksia ja muita erityistaitoja käsitteleviä kysymyksiä.

Alkukartoitusta voidaan pitää riittävän laajana, kun sen perusteella maahanmuuttaja voidaan ohjata tarvettaan vastaavaan koulutukseen, esimerkiksi kielikoulutukseen, ja muihin kotoutumista tukeviin palveluihin. Kotoutumista edistävät toimenpiteet kirjataan kotoutumissuunnitelmaksi alkukartoituksen tuottaman tiedon pohjalta. On tärkeää, että kotoutumissuunnitelman tekijällä on käytössään kaikki alkukartoituksessa koottu tieto myös mahdollisilta alkukartoituksen yhteistyökumppaneilta. Kouluikäisten osalta alkukartoituksen tekijä voi tehdä myös kotoutumissuunnitelman lapsen huoltajan kanssa.

## **4.2 Kotoutumissuunnitelma**

Alkukartoituksen perusteella työ- ja elinkeinotoimisto tai kunta arvioi, tarvitseeko maahanmuuttaja kotoutumissuunnitelman. Kotoutumissuunnitelman tarvetta arvioitaessa kiinnitetään huomiota siihen, tarvitseeko maahanmuuttaja kotoutumiskoulutusta, omaehtoista opiskelua tai muita tässä luvussa tarkoitettuja toimenpiteitä kotoutumisensa tueksi.

Kunta ja työ- ja elinkeinotoimisto laativat kotoutumissuunnitelman yhdessä maahanmuuttajan kanssa. Perustellusta syystä kunta ja maahanmuuttaja tai työ- ja elinkeinotoimisto ja maahanmuuttaja voivat kuitenkin laatia kotoutumissuunnitelman keskenään. Hyvinvointialue voi työ- ja elinkeinotoimiston tai kunnan pyynnöstä osallistua kotoutumissuunnitelman laatimiseen, jos maahanmuuttajan kotoutumisen edistäminen edellyttää palvelujen yhteensovittamista.

Kunta tai työ- ja elinkeinotoimisto käynnistää alkukartoituksen perusteella kotoutumissuunnitelman laatimisen viimeistään kahden viikon kuluttua siitä, kun maahanmuuttajalle on tehty alkukartoitus.

Kotoutumissuunnitelmaa laadittaessa otetaan huomioon maahanmuuttajan omat kotoutumista edistävät tavoitteet. Kotoutumissuunnitelma ja maahanmuuttajalle laaditut muut asiaan liittyvät suunnitelmat on sovittava yhteen. Kotoutumissuunnitelman mukaiset toimenpiteet toteutetaan tarvittaessa monialaisena yhteistyönä.

Kotoutumissuunnitelman kesto on kunkin kotoutujan yksilöllisistä tarpeista riippuva. Ensimmäinen suunnitelma tehdään enintään vuodeksi. Kotoutumissuunnitelmaan kirjattujen tavoitteiden toteutuksesta tulee tarkistaa riittävän usein tai viimeistään sen päättyessä. Kotoutumissuunnitelma voidaan tehdä yhteensä enintään kolmeksi vuodeksi ensimmäisen suunnitelman allekirjoittamisesta lukien.

## **5. Tulkkausksymykset**

Tulkkia on syytä käyttää maahanmuuttajien asioinnin nopeuttamiseksi ja varmistamiseksi. Tulkkaustarpeisiin voidaan tilata läsnäolotulkki tai asiointitulkki, ja lisäksi voidaan käyttää ilmoitustulkkausta.

Puuttuvan tai puutteellisen tulkkauksen vuoksi viranomaisten ja maahanmuuttajien välisessä viestinnässä voi syntyä ikäviä väärinymmärryksiä. Tulkkeina ei käytetä perheen alaikäisiä lapsia vanhempien ja viranomaisten välillä, ei myöskään ystävää. Virallisen tulkin käyttö on suositeltavaa mm. esteettömyyden varmistamisen ja ammattitaidon takia. Tulkkaustilanteisiin hankitaan tulkki Ilomantsin kunnan hankintasopimusten mukaisesti.

Kunnan henkilökunnan kielitaitoa hyödynnetään mahdollisuuksien mukaan.

## **6. Neuvontapalvelut ja tiedottaminen**

Kaikille kuntalaisille tiedotetaan palveluista, velvollisuuksista ja oikeuksista niin, että he osaavat toimia paikkakunnalla. Yhdenvertaisuusperiaatteen mukaisesti tiedottamista muokataan eri kohderyhmille. Maahanmuuttajille omakielinen tiedottaminen on asioiden ymmärtämiseksi tärkeää, vaikka suomea osattaisiinkin auttavasti. Lisäksi suomenkielisen tiedottamisen selkokieliisyys helpottaa ymmärtämistä silloin, kun vieraskielisiä versioita ei tehdä.

Kunnan palveluista ja ajankohtaisista asioista tiedotetaan paikallislehdessä, kunnan verkkosivuilla ja sosiaalisessa mediassa sekä Ilomantsin kunnan joka kotiin jaettavilla tiedotuslehdillä.

Maahanmuuttajia palvelee InfoFinland-sivusto, <https://www.infofinland.fi/fi> , josta löytyy monilla eri kielillä tietoa suomalaisesta yhteiskunnasta, toimintatavoista erilaisissa elämäntilanteissa ja palveluista. Maahanmuuttajien parissa työtä tekeville on hyötyä Kotoutuminen.fi-sivustosta, joka on työ- ja elinkeinoministeriön verkkopalvelu.

Jokainen viranomainen on tiedotus- ja neuvontavetvöllinen omassa työssään. Maahanmuuttajien kanssa henkilökohtaiseen neuvontaan on käytettävä enemmän aikaa ja aina tarvittaessa myös tulkia. On tärkeää, että maahanmuuttaja saa oikeaa ja täsmällistä tietoa oikeuksistaan ja velvollisuuksistaan. Siksi on tärkeää myös ohjata maahanmuuttaja-asiakas mahdollisimman varhaisessa vaiheessa asioimaan sen tahon tai viranomaisen puoleen, jolle kukin asia kuuluu.

Mikäli maahanmuuttaja ei ole saanut oleskeluluvan yhteydessä perustietopakettia Suomesta, se on mahdollista hakea nettiosoitteesta <https://tem.fi/tervetuloa-suomeen>. *Tervetuloa Suomeen* -opas on varsin kattava ja se löytyy suomen kielen lisäksi usealla muulla kielellä.

## **7. Seudullinen yhteistoiminta maahanmuuttajatyössä**

Ilomantsin kunta on osana Joensuun seutukunnallista maahanmuuttajatyön organisointia. Niiltä osin kuin on mielekästä, maahanmuuttajapalvelut toteutetaan seutukunnallisena yhteistyönä (maahanmuuttotyön koordinointi, tulkkipalvelut, neuvontapalvelut, rasminvastainen työ) Joensuun seutukunnallisen organisaation puitteissa. Maahanmuuttajien seutukunnalliset neuvontapalvelut Joensuussa ovat myös Ilomantsissa asuvien maahanmuuttajien käytettävissä ja ne palvelevat myös kunnan viranomaisia ja työntekijöitä maahanmuuttajien kotouttamisasioihin ja monikulttuurisuusasioihin liittyen.

Ilomantsin kunnalla on edustaja seudullisen kotouttamisohjelman valmistelu- ja seurantatyöryhmässä.

## **8. Kunnan toimet ja tekijät hallintokunnittain**

### **8.1 Sivistystoimen palvelut**

Ilomantsin kunnassa sivistystoimeen kuuluvat varhaiskasvatus, koulu-, liikunta- ja nuorisotoimi sekä kirjasto, kansalaisopisto, vanhus- ja vammaisneuvoston toiminta ja maahanmuuttajapalvelut. Päätöksentekoa ja vastualueita sekä toimintaa on hallintosäännössä jaettu hyvinvointilautakunnalle, viranhaltijoille ja työntekijöille.

#### **Varhaiskasvatus**

”Varhaiskasvatus on osa suomalaista koulutusjärjestelmää sekä tärkeä vaihe lapsen kasvun ja oppimisen polulla. Varhaiskasvatuksen tavoitteena on tukea lapsen oppimisen edellytyksiä, edistää elin-



ikäistä oppimista ja koulutuksellisen tasa-arvon toteuttamista inklusiivisten periaatteiden mukaisesti. Periaatteisiin kuuluu kaikkia lapsia koskevat yhtäläiset oikeudet: tasa-arvoisuus, yhdenvertaisuus, syrjimättömyys, moninaisuuden arvostaminen sekä sosiaalinen osallisuus ja yhteisöllisyys. Huoltajilla on ensisijainen vastuu lasten kasvatuksesta. Varhaiskasvatus tukee ja täydentää kotien kasvatustehtävää ja vastaa omalta osaltaan lasten hyvinvoinnista.” (OPH-700-2022)

Vanhemmat voivat hakea lapselleen kunnallisen varhaiskasvatuspaikan tai vaihtoehtoisesti hoitaa lasta kotona lastenhoidon tuella tai hoidattaa lastaan yksityisessä hoidossa varhaiskasvatuksessa yksityisen hoidon tuella. Varhaiskasvatuksesta lapsi siirtyy esiopetukseen ja sieltä perusopetukseen. Ilomantsissa kunnallista varhaiskasvatusta järjestetään päiväkodissa ja perhepäivähoidossa. Täydentävää varhaiskasvatusta järjestetään päiväkodissa, mikäli vanhemmat niin haluavat ja muutoin perusopetuksen koululaisten toiminnassa.

Varhaiskasvatuksen alkuvaiheessa ja myöhemmin aina tarvittaessa järjestetään tulkkausapua lapselle, vanhemmille ja henkilöstölle. Varhaiskasvatus tekee yhteistyötä tarvittaessa muun muassa hyvinvointialueen toimijoiden kanssa.

## Koulutoimi

Ilomantsin kunnassa koulutoimi järjestää esi- ja perusopetusta sekä lukiokoulutusta. Koulutoimessa edetään esimerkiksi seuraavan toimintatavan mukaan:



### *Esiopetus*

Esiopetus on suunnitelmallista sekä tavoitteellista kasvatusta ja opetusta. Esiopetuksen keskeisenä tehtävänä on edistää lapsen suotuisia kasvu-, kehitys- ja oppimisedellytyksiä ja tervettä itsetuntoa.

Lapselle tarjotaan oppimiskokemuksia ja mahdollisuuksia monipuoliseen vuorovaikutukseen vertaisryhmän jäsenten ja muiden lasten sekä aikuisten kanssa.

Esiopetuksen tavoitteena on parantaa lapsen oppimisedellytyksiä. Lapsen on osallistuttava esiope-  
tukseen sinä vuonna, jona hän täyttää vuonna kuusi vuotta eli vuotta ennen aiotun perusopetuksen  
aloittamista. Lapsen voidaan myös todeta kuuluvan niin kutsutun pidennetyn oppivelvollisuuden  
piiriin, jolloin esiopetus voidaan aloittaa vuotta aikaisemmin. Ilomantsin kunnassa esiopetuksen jär-  
jestää koulutoimi.

Suunnitelmissa hyödynnetään soveltuvin osin esikoululaisen tukemisessa Ilomantsin kunnan käy-  
täntöjä ja lomakkeita. Myös kielen ja erityisesti suomen kielen kehitystarpeet otetaan huomioon.

### *Perusopetus*

Perusopetus alkaa sinä vuonna, kun lapsi täyttää seitsemän vuotta ja päättyy, kun oppivelvollinen  
täyttää 18 vuotta tai on suorittanut hyväksytysti ylioppilastutkinnon tai ammatillisen tutkinnon. Pe-  
rusopetuksen suorittaminen antaa jatko-opintokelpoisuuden sekä ammatilliseen koulutukseen että  
lukioon. Lukioon jatkaminen on mahdollista Ilomantsissa; ammatilliseen jatkokoulutukseen hakeu-  
dutaan muille paikkakunnille koulutuspaikkojen tarjonnan mukaan.

Pogostan koulussa on perusopetusta vuosiluokille 1–9. Erityistä tukea tarvitsevien kohdalla arvioi-  
daan myös pienryhmään sijoittamisen tarpeellisuus.

Ilomantsiin sijoittuvan lapsen ja nuoren kasvun ja kehityksen tilanne kartoitetaan. Suomen kielen  
taidon kartuttaminen on merkityksellistä opintoja suunniteltaessa. Selvitetään myös, onko lapsen tai  
nuoren oman äidinkielen tai jonkin muun kielen avulla mahdollista tukea opiskelua. S2-kielenope-  
tuksen sekä oppilaan oman äidinkielen opiskelumahdollisuudet suunnitellaan oppilaskohtaisesti.  
Kunkin lapsen ja nuoren henkilökohtaisen kehityksen ja taitojen perusteella ratkaistaan kouluun si-  
joittaminen, luokka-aste, opintojen tavoitteet ja opintopolku. Koulussa oppilasta voidaan tukea niin  
yleisen, tehostetun kuin erityisenkin tuen keinoin oppilaan omista tarpeista lähtien. Tukimuodosta  
riippuen laaditaan joko oppimissuunnitelma tai henkilökohtaisen opetuksen järjestämistä koskevan  
suunnitelma ja tarpeelliset päätökset opetuksen järjestämiseksi.

Oppilas etenee nivelvaiheiden kautta koulunkäynnin eri vaiheista toiseen.

Opinnoissa noudatetaan valtakunnallisia esi- ja perusopetuksen lainsäädäntöä ja opetussuunnitel-  
man perusteita sekä seudullista esi- ja perusopetussuunnitelmaa ja Ilomantsin kunnan paikallisia oh-  
jeistuksia maahanmuuttajatausta huomioiden.

### *Opiskeluhoolto*

Koulunkäynnin aikana lapsi ja nuori kuuluu opiskeluhoollon piiriin, mikä tarkoittaa erilaisia  
palveluita. Ensi sijassa oppilaanohjaaja, luokanopettaja ja -ohjaaja auttavat koulunkäyntiin

liittyvissä asioissa. Koulussa oppilas saa ilmaisen kouluaterian, palveluita kouluterveydenhoitajalta ja -lääkäriltä sekä tarvittaessa koulukuraattorilta ja -psykologilta. Hammashuollosta vastaa Ilomantsin terveysasema. Mikäli lapsi tai nuori on oikeutettu kouluuudistukseen, uudistustyöjärjestelyistä vastaa koulutoimisto.

Ilomantsilaisissa kouluissa toimii moniammatillinen opiskeluhoitajaryhmä, jossa huoltajan luvalla tai huoltajien läsnä ollessa voidaan käsitellä laaja-alaisesti koulunkäyntiin liittyviä suunnitelmia, järjestelyjä ja tukemista sekä eri toimijoiden kanssa tarvittavaa yhteistyötä.

## **Vapaa-aika**

### *Kansalaisopisto*

Ilomantsissa toimii kansalaisopisto, joka tarjoaa palveluita sekä vapaa-aikaan että ostopalveluina erilaisiin tarpeisiin. Esimerkiksi suomen kielen kursseja voidaan järjestää kansalaisopiston omana koulutuksena, joka on kaikille maksuton.

Kansalaisopiston kursseilla sekä aikuiset että nuoret pystyvät vapaa-aikanaan harrastamaan niin kädentaitoja, liikuntaa, suomalaiseen kulttuuriin kuin perinteisiin ja yleisviihtelyyn liittyviä aihepiirejä. Maahanmuuttajia kannustetaan osallistumaan itseään kiinnostaville, kotoutumista edistävälle kursseille.

### *Kirjasto*

Ilomantsin kirjasto on osa Vaara-kirjastoja, joka on Pohjois-Karjalan yhteinen kirjasto. Kirjasto on tarkoitettu kaikille ihmisille ja se on maksuton palvelu. Kirjastossa voi lukea, viettää aikaa, tavata ystäviä ja osallistua tapahtumiin. Kirjaston henkilökunta auttaa, vastaa kysymyksiin ja esittelee kirjastoa.

Kirjastosta voi lainata kirjoja, lehtiä, musiikkia, elokuvia, soittimia, lautapelejä, konsolipelejä sekä erilaisia esineitä. Kirjastossa voi käyttää internetiä ja tietokoneita. Kirjasto tarjoaa myös digitaalisia aineistoja, kuten e-lehtiä ja e-äänikirjoja. Kirjastosta voi kysyä kirjoja monilla eri kielillä. Ne voidaan tilata Monikielisestä kirjastosta. Kirjaston PressReader-palvelun kautta voi lukea monen kielisiä sanoma- ja aikakauslehtiä esimerkiksi arabiaksi, englanniksi, venäjäksi ja turkiksi. Useimmissa kirjastoissa on kopiointi- ja tulostusmahdollisuus. Tulostus on maksullista.

Lainaamista varten tarvitsee voimassa olevan kirjastokortin. Muita palveluita voi käyttää myös ilman kirjastokorttia. Kaikilla kirjastoilla on omat käyttösääntönsä. Käyttösäännöt ovat saatavana useilla eri kielillä ja selkosuomeksi. Lisätietoa saa lähikirjastosta ja kirjaston verkkosivuilta: [www.vaara.finna.fi](http://www.vaara.finna.fi) .

## *Kulttuuripalvelut*

Ilomantsin kulttuuripalvelutarjonnasta vastaavat niin kunta kuin ulkopuoliset tahot. Tietoja paikallisista tapahtumista saa paikallislehdestä tai kunnan nettisivuilta.

## *Liikuntatoimi*

Ilomantsin kunnassa on hyvät liikuntaan suuntautuvat harrastusmahdollisuudet. Kunta ylläpitää uimahallia, liikuntahallia sekä hiihtolatuja. Myös koulujen saleja vuokrataan vapaa-ajan harrastuskäyttöön sekä seuroille että yksityisille henkilöille. Opastusta ja ohjeita vierailta kielillä järjestetään tarpeiden mukaan.

## *Nuorisotoimi*

Nuorisotoimi järjestää sekä harrastusmahdollisuuksia nuorille että ylläpitää Ilomantsin nuorisotalon toimintaa, missä on mahdollisuus tutustua paikallisiin nuoriin ja toiminnallisten virikkeiden kautta kotoutua suomalaiseen yhteisöön.

Lapsille ja nuorille on eri tahojen järjestämänä kerhoja, joista voi tiedustella sekä nuorisotoimi- että liikuntatoimesta.

## **8.2 Kunnan työllisyystoiminta**

Kunnan työllisyyskoordinaattori tarjoaa yhteistyössä muiden työllisyystoimijoiden, lähinnä TE-toimiston, kanssa ohjausta ja tukea ilomantsilaisille työllistymiseen liittyvissä asioissa. Työllisyyskoordinaattori tukee ja ohjaa palkkatukityössä, työkokeilussa ja kuntouttavassa työtoiminnassa olevia asiakkaita jatkosuunnitelmien tekemisessä.

Työllisyyskoordinaattori organisoii myös koululaisten kesätyöpaikkoja sekä aikuisten tukityöpaikkoja, työharjoittelupaikkoja sekä työelämävalmennuksen paikkoja, joita myös maahanmuuttajat tarvitsevat.

## **9. Asuminen**

Ilomantsissa asuntoja vuokraavat kunnan tytäryhtiö Kiinteistö Oy Pogostan Vuokratilat ja yksityiset.

## **10. Kolmas sektori**

Järjestöillä ja yhdistyksillä sekä niiden vapaaehtoistoimijoilla on tärkeä merkitys kotouttamisessa. Kunta on säännöllisesti yhteydessä järjestöjen vapaaehtoisiin. Jo alkuvaiheessa heidän kanssaan

voidaan tehdä yhteistyötä vaikkapa asuntojen varustamisessa sekä monenlaisessa opastuksessa kunnan asettumisessa. Vapaaehtoisten järjestötoimijoiden apu on tarpeen muun muassa tapahtumiin ja harrastuksiin opastamisessa sekä maahanmuuttajien saattamisessa yhteen toistensa kanssa.

Kotouttamisessa voivat olla mukana sekä paikalliset että alueelliset järjestöt, joilla on asiantuntemusta maahanmuuttajatyöstä ja koulutusta vapaaehtoistoimijoille. Tällaisia ovat esimerkiksi Maa-seudun Sivistysliitto, Punainen Risti sekä niiden hallinnoimat hankkeet.

Paikallisilla seurakunnilla on pitkä kokemus maahanmuuttajista. Seurakuntien tapahtumat ja työmuodot ovat avoimia kaikille, ja seurakuntien henkilökunta ja vapaaehtoiset ovat mukana kotoutumistyössä.

## **11. Kotouttamisohjelman arviointi ja tarkistaminen**

Kotouttamisohjelman toteutumista seurataan vuosittain. Ohjelma uudistetaan tai päivitetään vähintään neljän vuoden välein.